

KISA KLASİKLER / 12

ARTHUR SCHOPENHAUER

Mutlu Olma

Sanatı

ÇEVİRİ: ŞEBNEM SUNAR

♥ can
klasik

ARTHUR SCHOPENHAUER

MUTLU OLMA
SANATI

Can Klasik

Mutlu Olma Sanatı, Arthur Schopenhauer

Almanca aslından çeviren: Şebnem Sunar

Die Kunst, glücklich zu sein

© 2019, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2019

16. basım: Mayıs 2023, İstanbul

Bu kitabın 16. baskısı 15 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Ayça Sezen

Düzeltili: Ebru Aydın

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Sanat yönetmeni: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Proje asistanı: Seda Yüksel

Kapak illüstrasyonu: Stescoc Phantom

Baskı ve cilt: Pasifik Ofset

Cihangir Mah. Baha İş Merkezi A Blok

Haramidere-İstanbul

Sertifika No: 12027

ISBN 978-975-07-4120-3

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25 Sarıyer/İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

ARTHUR SCHOPENHAUER
MUTLU OLMA
SANATI

DÜŞÜNCE

Almanca aslından çeviren

Şebnem Sunar

ARTHUR SCHOPENHAUER, 1788'de doğdu. Tıp öğrenimi gördü, yeter sebep önermesi üzerine yazdığı doktora teziyle felsefe alanına geçti. *Die Weltals Willeund Vorstellung* (İrade ve Tasarım Olarak Dünya) adını taşıyan kitabı 1819'da yayımlandı. Kendi felsefi sisteminin bütün çerçevesini tek eserde topladığı bu çalışması, o yıllarda ilgi görmedi. Schopenhauer 1820'de Berlin Üniversitesi'nde ders vermeye başladı. 1836'da *Über den Willen in der Natur*'u (Doğadaki İrade Üzerine) yayımladı. 1837-1839 arasında Norveç ve Danimarka bilim akademilerinin desteklediği iki yarışmaya katıldı ve *Über die Freiheit-desmenschlichen Willens* (İnsan İradesinin Özgürlüğü Üzerine) adlı çalışmasıyla birincilik ödülüne değer görüldü; *Über das Fundament der Moral* (Ahlakın Temeli Üzerine) başlığını taşıyan çalışmasıysa öne çıkmadı. Schopenhauer bu iki denemeyi 1841'de bir araya getirerek *Die beiden Grund probleme der Ethik* (Etiğin İki Temel Sorunu) adıyla yayımladı. 1851'de yayımladığı *Parerga ile Paralipomena* ise filozofa dünya çapında tanınırlık kazandı. Eserleri Fransızcaya çevrildi, çalışmaları ve felsefi sistemi üzerine daha sağlığında üniversitelerde dersler okutuldu. Schopenhauer ölmeden önce eserlerinin pek çoğunu gözden geçirdi. Filozof 1860'ta öldü.

ŞEBNEM SUNAR, 1972'de İstanbul'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda lisans eğitimi aldı. Aynı anabilim dalında yüksek lisans ve doktora eğitimini tamamladı. 2005'ten bu

yana bu anabilim dalında öğretim üyesi. Eşzamanlı olarak editörlük faaliyetlerini yürütüyor ve çeviri çalışmalarına devam ediyor. Bugüne dek Stefan Zweig, Erich Kästner ve Odo Marquard gibi Alman edebiyatı ve düşüncesinin önde gelen isimlerini Türkçeye kazandırdı. Çok sayıda makale çevirisi, ayrıca kültürel imgeleri söylemleri içinde değerlendiren akademik çalışmaları var.

[MUTLU OLMA SANATI
YA DA]
*EUDAEMONOLOJİ*¹

Doktrin olarak *hayat bilgeliğinin*, *eudaemonia*'yla² aşağı yukarı eşanlamlı olması muhtemeldir. *Eudaimonia* olabildiğince mutlu yaşamayı öğretebilir, daha doğrusu bu ödevi iki kısıtlama koyarak yerine getirebilir: Yani Stoacı zihniyet ve Makyavelizm etkisi yaratmadan. Nitekim feragat ve yoksunluk yolu olan ilkinde bilgi, sıradan insanı hesaba katar ve o da bu yolda kendi mutluluğunu arayamayacak kadar (*genellikle* duyuşsal) arzuyla doludur. İkincisinde, yani kendi mutluluğuna geri kalan diğer herkesin mutluluğu pahasına ulaşmanın maksimi olan Makyavelizmdeyse bunun için gereken akıl, sıradan insanda öngörülebilir değildir.

Şu halde *eudaimonia*'nın alanı, Stoacılık ile Makyavelizm arasında bir yerdedir; gerçi her iki aşırı uç da daha kestirmedi; fakat hedefe giden yollarının başarısızlığa mahkûm olduğu göz önünde bulundurulursa *eudaimonia* büyük bir feragatte bulunmadan ve kendini zapt etmeden, amaçları için olası araçları gözetmekten başka

1. (Yun.) Mutluluk. Erdemlere, anlamlı ve amaçlı bir hayat sürmeye dayalı mutlak mutluluk öğretisi. (Çevirmene ait olduğu belirtilmeyen notlar yazara aittir.) (Ç.N.)

2. Bkz. bu çalışmada Hayat Kuralı No. 44. (Ç.N.)

bir şey yapmayan diğerleri olmadan, nasıl olabildiğince mutlu yaşanabileceğini öğretir.

En başta pozitif ve kusursuz bir mutluluğun imkân-sız olduğu önermesi yer alır; oysa sadece nispeten daha az acı çekilen bir durum beklenmelidir. Bununla birlikte bu konudaki kavrayışımız, hayatın izin verdiği mutlulu-ğa erişmemize büyük ölçüde yardımcı olabilir. Üstelik bunun araçları sadece kısmi olarak bizim elimizde olsa bile: τὰ μὲν ἐφ' ἡμῶν [gücümüz dahilinde olan].

Dahası bu da iki maddeye ayrılır:

- 1) kendimize karşı davranışımıza ilişkin kurallar
- 2) başka insanlara karşı davranışımıza ilişkin kural-lar.

Bu iki maddeye ayırmadan önce hedef daha yakı-nan belirlenebilir, yani mümkün olduğu belirtilen insan mutluluğunun özünün ne olduğu ve bunun için neyin esas teşkil ettiği tartışılabilir.

En başta: Neşeli bir mizaç, εὐκολία, mutlu bir ruh hali. Bunu acı ve sevinç kapasitesi belirler.

Ama öncelikle yakından ilintili ve neredeyse vazgeçilmez koşulu olan beden sağlığı.

Üçüncüsü; iç huzuru. “Πολλῶ τὸ φρονεῖν εὐδαιμονίας πρῶτον ὑπάρχει.”¹ “Ἐν τῷ φρονεῖν γὰρ μὴδὲν ἥδιστος βίος.”²

Dördüncüsü; dışsal şeyler: Çok küçük bir ölçü. Epi-kuros'un

1. (Yun.) “Anlayışlı olmak, mutluluğun ana parçasıdır.” Sophokles, *Antigone*. (Ç.N.)

2. (Yun.) “Düşünmemekte hoş bir hayat vardır.” Sophokles, *Aias*. (Ç.N.)

- 1) doğal ve gerekli
- 2) doğal ve gerekli olmayan
- 3) ne doğal ne de gerekli olan

şeklindeki gruplandırması.

Yukarıda belirtilen iki grupta sadece tüm bunların nasıl edinileceği öğretilmelidir. (En iyisini her yerde doğa yapar. Yine de bize bağlı olan şeyler vardır.) Bu, hayat kurallarının sıralanmasıyla gerçekleşebilir. Fakat bu kurallar birbirini *pêle mêle*¹ izlememeli, tam tersine her biri yine altbölümlere ayrılan başlıklar altında toplanmalıdır. Bu zor bir şey ve ben de bu konuda herhangi bir ön çalışma bilmiyorum. Bu nedenle en iyisi, bu tür kuralları ilk önce gelişigüzel bir şekilde alt alta yazmak ve bunları sonradan başlıklar altında toplayarak bölümlendirmek olacak.

Deneyelim:

HAYAT KURALI No. 1

“Arkadia’da doğduk hepimiz”²; başka bir deyişle dünyaya mutluluk ve zevk beklentisiyle dolu olarak adım atarız ve kader bizi hoyrat bir şekilde yakalayıp *hiçbir şeyin* bizim olmadığını, her şeyin ona ait olduğunu gösterene kadar bunu gerçekleştirmeye yönelik o aptalca umudu koruruz; nitekim kader yalnızca sahip olduğumuz ve edindiğimiz bütün her şey üzerinde değil, aynı zamanda kolumuz ve bacağımız, gözümüz ve kulağımız, hatta yüzümüzün ortasındaki burnumuz üzerinde bile tartışmasız bir hakka sahiptir. Sonra deneyim

1. (Fr.) Karışık bir şekilde, karman çorman. (Ç.N.)

2. Schopenhauer burada Friedrich Schiller’in “Arkadia’da doğdum ben de” dizesiyle başlayan “Resignation” (Teslimiyet) şiirine gönderme yapıyor. (Ç.N.)

gelir ve mutlulukla zevkin bize uzaklarda bir illüzyon gösteren salt kuruntu, ıstırabın ve acınsa gerçek olduğunu, illüzyona ve beklentiye ihtiyaç duymadan kendini duyurduğunu öğretir. Öğretisi yararlı olursa mutluluk ve zevk aramaktan vazgeçeriz ve acıdan da ıstıraptan da olabildiğince kaçınmaya dikkat ederiz. “Οὐ τὸ ἡδύ, ἀλλὰ τὸ ἄλυπον διώκει ὁ φρόνιμος.”¹ Dünyadaki en iyi şeyin acısız, sakin, tahammül edilebilir bir varoluş olduğunu kabul ederiz. Böylece onun değerini biliriz ve bunu hayalî zevklerin huzursuz özlemiyle ya da aslında tümüyle kaderin elinde olan belirsiz bir geleceğe ilişkin ürkek endişelerle mahvetmekten kaçınırız; istediğimiz gibi mücadele etmeyi arzu ederiz. – Ayrıca: Tüm hayat mevcudiyetin genişçe bir parçası ve bu bakımdan da hepten geçiciyken insanın salt güvenli bir mevcudiyetin tadına varması için her daim gerekeni yapmaya çalışması nasıl aptalca olabilir ki? Bu konuda bkz. No. 14.

HAYAT KURALI No. 2

Kıskançlıktan kaçınmak: “*Nunquam felix eris, dum te torquebit felicior.*”² “*Cum cogitaveris quot te antecedant, respice quot sequantur.*”³ Bkz. No. 26.

Hiçbir şey *kıskançlık* kadar uzlaşmasız ve acımasız değildir. Yine de *kıskançlık* uyandırmak için durmaksızın çaba harcarız!

1. (Yun.) “Akli başında kişi hoş olanın değil, acı vermeyenin peşindedir.” Aris-toteles, *Nikomakhos’a Etik*, VII, 11, 1152b 15, çev. Saffet Babür, BilgeSu Yayıncılık, Ankara, 2018. (Ç.N.)

2. (Lat.) “Başkasının mutlu olması seni rahatsız ediyorsa asla mutlu olamazsın.” Seneca, *De ira* (Öfke Üzerine), III, 30, 3. (Ç.N.)

3. (Lat.) “Önünde ne çok kimsenin olduğunu görürsen ne çok kimsenin de arkanda olduğunu düşün.” Seneca, *Epistulae ad Lucilium* (Ahlak Mektupları), 15, 10. (Ç.N.)

HAYAT KURALI No. 3

Edinilmiş karakter¹

Kavranabilir ve ampirik karakterin² yanında, bu ikisinden farklı olarak üçüncü bir karakterden daha bahsetmek gerekir: İnsanın ancak hayatın içinde, dünyadaki uğraşlarıyla kazandığı ve karakter sahibi olarak övülürken ya da karakersiz olarak yerilirken söz konusu olduğu şekliyle *edinilmiş karakter*. – Gerçi kavranabilirin tezahürü olarak ampirik karakter değişmediğinden ve her doğa fenomeni gibi kendi içinde tutarlı olduğundan, insanın kendine özdeş ve tutarlı geldiği, bu nedenle de deneyim ve düşünce yoluyla yapay olarak karakter edinmeyi gerekli görmediği sanılabilir. Fakat burada durum farklıdır ve insan hep aynı olsa da her zaman kendini anlamaz, tam tersine asıl öz farkındalığını kısmen edininceye kadar kendini sıklıkla yanlış anlar. Salt doğal dürtü olarak ampirik karakter kendinde akıldışıdır. Hatta kendini ifade edişi akılla ayrıca kesintiye uğratılır; dahası, insan ne kadar dirayet ve düşünce gücü sahibiyse o denli sık kesintiye uğratılır. Zira ifade biçimi, tür karakteri olarak *insanın payına ne düşmüşse*, arzuda da eylemde de mümkün olan ne ise her zaman onu yansıtır. Böylece insanın bireyselliği dolayısıyla sırf başkalarından istediği ve yapabildiği şeyler konusunda içgörü edinmesi zorla-

1. Schopenhauer bu konuya *Die Welt als Wille und Vorstellung* (İrade ve Tasarım Olarak Dünya) adlı eserinde de değinir. Karş. Arthur Schopenhauer, *Die Welt als Wille und Vorstellung*, 1. Cilt, IV. Kitap, Bölüm 55, Suhrkamp, Frankfurt am Main, 1986. (Ç.N.)

2. Schopenhauer burada Kant'ın ampirik ve kavranabilir karakter arasında yaptığı ayırmadan yola çıkmaktadır. *Saf Aklın Eleştirisi*'nde Kant, insan eylemlerinin doğa düzenine uygun olarak ampirik karakter tarafından belirlendiğini söyler. Buna göre ampirik karakter bireyin davranışlarını temel alır, bireyin eylemsel birliğine ve bu birliğin değiştirilemezliği ilkesine dayanır. Buna karşılık kavranabilir karakter ise dolaysız olarak bilenebilir değildir. (Ç.N.)

şır. Kendinde farklı farklı insani amaçlara ve güçlere karşı doğuştan gelen bir yetenek bulur; fakat bunun deneyim olmaksızın kendi bireyselliği içindeki farklı derecesinin farkına varmaz. Gerçi salt kendi karakterine uygun çabalara yönelse bile, özellikle de belirli anlar ve ruh hallerinde ilkinin peşinden rahatça gitmek istediğinde büsbütün bastırılması gereken o zıt, dolayısıyla bağdaşmaz itkiyi hissederek. Dünya üzerindeki fiziki yolumuzun yüzey değil de her zaman sadece düz bir çizgi olmasından ötürü, Bir Şey'i tutup ona sahip olmak istediğimizde hayattaki sayısız başka şeyden feragat ederek bunların sağından solundan geçip gitmek zorunda kalırız. Karar veremez de yanlarından geçip giderken bizi cezbeden her şeye panayıra gelen çocuklar gibi el atarsak, o zaman bu tersine bir çaba, yani yol çizgimizi yüzeye dönüştürme çabası olur. Bundan sonra zikzaklar çizeriz, oradan oraya amaçsızca koşturup dururuz ve hiçbir şeye ulaşamayız. – Ya da başka bir teşbih kullanmak gerekirse: Hobbes'un hukuk öğretisine göre, doğal durumda herkesin her şeye hakkı vardır fakat salt bir şeyde hakkı yoktur; yine de bu sonuncu durumda insan geri kalan her şey üzerindeki hakkından vazgeçerek, buna karşılık diğerleri de onun seçtiğiyle ilgili aynı şeyi yaparak belirli şeyleri elde edebilir; farklı bütün taleplerden vazgeçip diğer her şeyden feragat ederek belirli bir çabanın –zevk, onur, zenginlik, bilim, sanat ya da erdem– peşinden ciddiyetle ve mutlulukla gidebilmemizin mümkün olduğu hayatta da bu böyledir. Bu nedenle salt isteme ve yapabilme kendi içinde henüz yeterli değildir, aynı zamanda insan ne istediğini *bilmelidir* ve ne yapabildiğini *bilmelidir*. Ancak bu şekilde karakter gösterebilir ve ancak o zaman doğru bir şey yapabilir. Ampirik karakterin doğal tutarlılığına rağmen, kişi bu noktaya ulaşmadan önce henüz bir karakterden yoksundur ve bütünü dikkate alın-

dığında kendisine sadık kalması ve kendi yolunda ilerlemesi gerektiği halde, içindeki kötü gücün çekimine kapılır; böylece dümdüz değil titreşim, eğri bir çizgi çizecek, yalpalayacak, yolundan sapacak, geriye dönecek, pişmanlık duyup acı çekecektir. Tüm bunlar, insan için mümkün ve ulaşılabilir olan irili ufaklı pek çok şeyin onu beklediğini görmeye beraber bunlardan hangisinin sadece ona uygun ve onun tarafından gerçekleştirilebilir, hatta salt onun için zevkli olduğunu bilmemesinden kaynaklanır. Bu nedenle insan kendininkine değil sadece başkasının karakterine uygun olan, aslında kendini mutsuz hissedeceği, muhtemelen tahammül bile edemeyeceği konum ve koşullara kıskançlık duyacaktır. Zira nasıl ki balıklar suda, kuşlar havada, köstebek toprağın altında rahatsa, her insan da sadece kendine uygun atmosferde rahat eder; nitekim saray havası da herkes için solunabilir değildir. Tüm bunlara ilişkin yeterince içgörü sahibi olmadığından bazıları çeşitli başarısız denemelerde bulunacak, kendi karakteriyle bilhassa mücadele edecek ama sonunda yine ona boyun eğecektir. Kendi doğasına karşı güçlükle elde ettiği şeyse ona zevk vermeyecektir; bu şekilde kazandığı edinim ölü kalacak, hatta etik bakımdan saf, dolaysız bir güdüden değil bir kavramdan, dogmadan kaynaklanan, kendi karakterine göre fazla asil kaçan eylem, peşi sıra bencilce bir pişmanlıkla onun gözünde bile bütün değerini yitirecektir. “*Velle non discitur.*”¹ Başka karakterlerin boyun eğmeyen niteliğini ancak deneyim yoluyla ayımsadığımız âna dek bir insanı mizacını terk etmeye, davranış biçimini değiştirmeye, düşünce biçiminden caymaya ya da yeteneklerini geliştirmeye akılcı fikirlerle, rica ve yakarışlarla, misaller ve yüce gö-

1. (Lat.) “İsteme, öğretilmez.” *Epistulae ad Lucilium*, 81, 14. (Ç.N.)

nüllülükle sevk edebileceğimize çocukça inandığımız gibi kendimiz hakkında da böyle hissederiz. Ne istediğimizi ve ne yapabildiğimizi önce deneyimden öğrenmek zorunda kalırız: O âna dek bunu bilmeyiz, karakterden yoksunuzdur ve dışarıdan gelen sert darbelerle çoğu zaman kendi yolumuza gerisingeri fırlatılmak zorunda kalırız. – Nihayet öğrendiğimizdeyse dünyada karakter denen şeye, *edinilmiş karaktere* erişmiş oluruz. Demek ki bu, bireyselliğe ilişkin olabildiğince eksiksiz bilgiden başka bir şey değildir: Bu, insanın kendi ampirik karakterinin değiştirilemez özelliklerine, zihinsel ve bedensel güçlerinin ölçüsüne ve yönüne, yani kendi bireyselliğinin bütün güçlü ve zayıf yanlarına ilişkin soyut, dolayısıyla da açık seçik bir bilgidir. Bu bizi, kişiliğimizin önceleri kuralsız bir şekilde doğallaştırdığımız, kendi içinde değişmeyen rolünü şimdi ölçülü ve metodik olarak yerine getirme ve kaprislere, zafiyetlere sebebiyet veren boşlukları doldurma durumuna getirir. Bireysel doğamız aracılığıyla zaten gerekli olan davranış biçimini şimdi açıkça bilinçli, bizim için hep hazır ve nazır olan, ruh halinin geçici etkisiyle ya da ânın yarattığı izlenimle kendini hiç kaybetmeden, yolda karşılaşılan bir ayrıntının nahoşluğu ya da hoşluğuyla sekteye uğramadan, duraksamadan, yalpalamadan, çelişkide kalmadan, sanki sonradan edindiğimiz bir şeymişçesine ölçülü olarak yerine getirdiğimiz maksimlere oturttuk. Bundan böyle gerçekte ne istediğimizi ve ne yapabildiğimizi görmek için acemiler gibi değerlendirme yapmayacağız, denemelerde bulunmayacağız, el yordamıyla aranıp durmayacağız, tam tersine kati olarak bileceğiz, her seçimde sırf genel önermeleri tikel durumlara uygulayarak derhal kesin karara varacağız. İrademizi genelin içinde tanıyız ve bütünü dikkate alındığında ona aykırı şeye tam olarak son vermek üzere ruh halimizin ya da dışsal taleplerin ayart-

malarına kapılmayız. Yine aynı şekilde güçlü ve zayıf yanlarımızın türünü ve ölçüsünü de tanırız ve böylelikle kendimizi pek çok acıdan kurtarırız. Zira gerçekte insanın kendi güçlerini kullanmasından ve hissetmesinden başka hiçbir zevk yoktur ve en büyük acı, insanın güce ihtiyaç duyduğunda yokluğunu hissetmesidir. Güçlü ve zayıf yanlarımızın nerede olduğunu araştırınca her şekilde yarar sağlamaya çalışmak için göze çarpan doğal yeteneklerimizi geliştireceğiz, kullanacağız ve hep uygun ve geçerli oldukları yere yöneleceğiz fakat doğamız gereği yeteneğimizin az olduğu şeyler için çaba harcamaktan bütünüyle ve kendimizi zapt ederek sakınacağız; beceremediğimiz şeyi denemekten kaçınacağız. Sadece bu noktaya ulaşan kişi her zaman tam bir dirayetle tamamen kendisi olur ve kendinden ne bekleyebileceğini bildiği için asla hayal kırıklığına uğramaz. Bunun sonucu olarak sık sık güçlü yanlarını hissetmenin sevincini yaşar ve zayıf yanlarının hatırlatılmasının acısını nadiren deneyimler – sonuncusu belki de en büyük ruhsal acıya sebebiyet veren onur kırıcı bir durumdur. Bu nedenle insan, talihsizliğinin kendi beceriksizliğiyle apaçık yüzleşmeye çok daha iyi katlanabilir. – Artık güçlü ve zayıf yanlarımızı büsbütün öğrendiğimize göre, sahip olmadığımız güçleri göstermeyi de denemeyeceğiz, bu tür gölge dövüşü nihayetinde hedefini iskaladığından düzmece iş görmeyeceğiz. Zira insan tümüyle iradesinin tezahüründen ibarettir, dolayısıyla refleksiyondan hareketle, insanın olduğundan başka türlü olmayı istemesinden daha yanlış bir şey olamaz. Zira bu, iradenin kendi kendisiyle dolaysız bir çelişkisi değildir. Başkalarının niteliklerini ve özelliklerini taklit etmek, başkalarının kıyafetlerini giymekten çok daha onur kırıcıdır. Zira bu, insanın kendi değersizliğine ilişkin yargının kendiliğinden ifade bulmasıdır. Kişinin düşünüş tarzını ve her türlü yeteneği ile

bunların değiştirilebilir sınırlarını bilmesi, bu bakımdan kendinden olabildiğince memnuniyete erişmesinin en güvenli yoludur. Zira bizim için içsel ve dışsal koşullara ilişkin olarak değişmez zorunluluğun tam kesinliğinden daha etkili bir teselli yoktur. Başımıza gelen hiçbir kötülük, bizi bunun önlenebileceği koşulları düşünmekten daha fazla üzmez; bu nedenle sükûnetimiz açısından hiçbir şey, tüm tesadüflerin kendilerini hüküm süren kaderin araçları olarak gösterdiği ve böylece bizim de meydana gelen kötülüğe iç ve dış koşulların çatışmasıyla çekildiğimizi kabul ettiğimiz olaylara gereklilik yönünden bakmaktan daha etkili değildir: yani kadercilik. Aslında biz sırf ya başkaları üzerinde etkili olacağını ya da eşi benzeri görülmemiş bir çabayla kendimizi kışkırtmayı umduğumuz sürece sızlanırsınız ve öfke duyarız. Fakat çocuklar ve yetişkinler başka türlü olmayacağını açıkça gördüklerinde yetinmeyi çok iyi bilirler:

“Θυμὸν ἐνὶ στήθεσσι φίλον δαμάσαντες ἀνάγκη.”
(*Animo in pectoribus nostro domito necessitate.*)¹

İşe yaramadığını görene dek günlerce dehşet içinde tepinip mücadele eden, sonra da birdenbire boynunu sakince boyunduruğa doğru uzatan kafese kapatılmış bir file benzeriz. Oğlu hayatta olduğu sürece yakarmalarıyla Yehova'yı sıkıştırıp ümitsizce hareket eden fakat oğlu ölür ölmez bunu bir daha aklına getirmeyen Kral Davud² gibiyiz. Mutlular bazı şeylere nasıl katlanacağını

1. (Yun. ve Lat.) “Gemlemek zorundayız göğsümüzdeki yüreğimizi.” Homeros, *İlyada*, XVIII, 115, çev. Azra Erhat-A. Kadir, Can Yayınları, İstanbul, 2013, s. 457. (Ç.N.)

2. Davud'un burada göndermede bulunulan hikâyesi için bkz. Eski Ahit, “II. Samuel”, 12:23. (Ç.N.)

bilemezken sayısız insanın doğuştan sakatlık, sefalet, düşük sosyal statü, çirkinlik, elverişsiz mesken gibi sayısız kalıcı kötü duruma hiç aldırış etmeksizin katlanması ve kapanan eski bir yara misali hiç hissetmemesi bundandır; zira onlar iç ve dış zorunluluğun, durumu değiştirecek bir şeye yer bırakmadığını bilirler. Hiçbir şey dış zorunlulukla açık seçik bilgi kadar sıkı sıkıya uzlaşmaz. İyi özelliklerimizi ve güçlü yanlarımızı olduğu gibi hatalarımızı ve zayıf yanlarımızı da açıkça gördüğümüzde hedefimizi buna göre belirleyip ulaşılamaz olanı kabullenerek kendi bireyselliğimize ilişkin bilgisizliğimizin, yanlış kibrin ve bundan kaynaklanan haddini bilmezliğin kaçınılmaz sonucu olan tüm ıstırapların o en acısından, kendimizden duyduğumuz memnuniyetsizlikten kişiliğimizin izin verdiği en güvenli şekilde kurtuluruz. Ovidius'un şu dizeleri, salık verilen öz farkındalığın acı verici faslını kusursuz biçimde uygular:

*“Optimus ille animi vindex, laedentia pectus
Vincula qui rupit, dedoluitque semel.”¹*

Gerçi hem gerçek etik için hem de dünya hayatı için önemli çok da önemli olmayan, bununla birlikte ayrıntılı açıklaması kavranabilir ve ampirik karakterin yanında üçüncü bir tür olarak sıralanan ve kendinde özgür, hatta her şeye kadir olarak nitelendirilebilecek iradenin tüm tezahürleriyle zorunluluğa tabi olduğunu anlatabilmemiz için biraz ayrıntılı incelemek durumunda kaldığımız *edinilmiş karakter* hakkında bu kadarı yeter.

1. (Lat.) “Göğsünü saran zincirleri kırıp sızlanmayı kesen kimse, ruhunun en büyük kurtarıcısıdır.” Ovidius, *Remedia Amoris* (Aşkın Çaresi), 293-294. (Ç.N.)

Mutlu olmak, mutlu yaşamak mümkün müdür?

Schopenhauer'ın radikal kötümserliği, onun felsefesini mutluluk düşüncesiyle bağdaştırma girişimlerini daha doğmadan boğar. Schopenhauer'e göre yaratıkların en mutsuzu insandır ve her türlü oluşun kaynağı olan irade, dünyadaki bütün kötülüklerin çıkış noktasıdır. Dünya kötü bir yerdir ve kötülüğünün en belirleyici yönü, acı ve mutsuzluğun her yerde hazır ve nazır oluşudur.

Mutlu Olma Sanatı, iyimser dünya görüşüne karşı çıkan ve yaşadığımız dünyayı olası dünyaların en kötüsü sayan Schopenhauer'den umulmadık bir kılavuz. Adını felsefe tarihine kötümser olarak yazdıran filozofun bu küçük kitabı, mutluluğa ulaşma çabası olarak hayata dair pratik bir felsefeyi de olanaklı kılıyor.

#kısaklasikler #almanklasikleri #kötümserlik #bilgelik #irade #mutluluk

Kapak illüstrasyonu: Stescoc Phantom

canayinlari.com | f | i | t canayinlari

düşünce

ISBN 978-975-07-4320-3

9 789750 741203